VIRKSOMHETSPLAN
FOR
RENDALEN BARNEHAGE
2015-2020

INNHOLD

DEL 1

1.1 FORORD

1.2 BARNEHAGENS VERDIGRUNNLAG

1.3 BARNS RETT TIL MEDVIRKNING

DEL 2

2.1 KVALITET OG PLANARBEID

DEL 3

3.1 DANNING GJENNOM OMSORG, LEK OG LÆRING

3.2 FAGOMRÅDER MED PROGRESJONSPLAN

3.2.1 Kommunikasjon, språk og tekst

3.2.2 Kropp, bevegelse og helse

3.2.3 Kunst, kultur og kreativitet

3.2.4 Natur, miljø og teknikk

3.2.5 Etikk, religion og filosofi

3.2.6 Nærmiljø og samfunn

3.2.7 Antall, rom og form

DEL 4

4.1 OVERGANG BARNEHAGE - SKOLE

4.2 FORELDRESAMARBEID

4.3 SAMARBEIDSPARTNERE

4.4 DOKUMENTASJON OG VURDERING

DEL 1

1.1 FORORD

<u>Velkommen til Rendalen Barnehage!</u>

Rendalen Barnehage er en kommunal barnehage med fire avdelinger, fordelt på to hus. Barnehagene ligger sentralt på Bergset og på Åkrestrømmen, med kort vei til fine turplasser. Vi har fokus på uteliv, gode opplevelser, lek og læring.

Virksomhetsplanen for Rendalen Barnehage bygger på *Lov om barnehager* og *Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver,* utgitt av kunnskapsdepartementet 2011. Den gir retningslinjer for barnehagens verdigrunnlag, innhold og oppgaver.

Virksomhetsplan 2015 - 2020 er et overordnet og langsiktig dokument som skal være retningsgivende for det pedagogiske arbeid i barnehagen. Den beskriver våre verdier, holdninger, planer og barnehagens generelle innhold. Virksomhetsplanen sier hva Rendalen Barnehage legger i begrepet kvalitet og hva vi skal planlegge, vurdere og dokumentere.

Barnehagens innhold skal bygge på et helhetlig læringssyn, der omsorg, lek, læring og danning skal stå sentralt, samt sosial kompetanse og språklig kompetanse. Innholdet skal være allsidig og variert, og utformes slik at hvert enkelt barn får opplevelser og erfaringer som støtte for sin utvikling av kunnskaper, ferdigheter og holdninger. Dette skal skje i samarbeid og forståelse med hjemmet.

Barnehagen som pedagogisk virksomhet har sin egenart og sine tradisjoner som må ivaretas, samtidig som barnehagen ses i sammenheng med skolens virksomhet.
Kommunene har ansvar for at forholdene skal legges til rette slik at samiske barn kan sikre og utvikle sitt språk og kultur (Lov om barnehager). Norge har forpliktelse til å ivareta samiske barns og foreldres interesser.

Kulturelt mangfold skal gjenspeiles i barnehagen. Sosiale, etniske, kulturelle, religiøse, språklige og økonomiske forskjeller medfører at barn kommer til barnehagen med ulike erfaringer. Barnehagen skal støtte barn ut fra deres egne kulturelle og individuelle forutsetninger(Kunnskapsdepartementet 2011).

Personalet skal veiledes slik at alle får en felles forståelse av barnehagens ansvar og oppgaver, og må være lydhøre for barns undring og kunnskapssøkning.

For å lette barnehagens planlegging av et variert og allsidig pedagogisk tilbud, er barnehagens innhold delt inn i sju fagområder som er sentrale for opplevelse, utforskning og læring. Fagområdene er i stor grad de samme som barn senere møter som fag i skolen.

Virksomhetsplanen 2015-2020 er et verktøy for de som jobber i barnehagen, og den skal gi informasjon til bruker, eier og samarbeidspartnere.

Rendalen, mai 2015.

Hilde Røe Nytrøen
Virksomhetsleder

1.2 BARNEHAGENS VERDIGRUNNLAG

Rammeplanen (2011) sier noe om grunnverdiene som barnehagene skal formidle. Rammeplanen sier videre at barnehagens verdigrunnlag skal ha legitimitet for alle som likeverdige individer, og det må være mulig for barn, foreldre og ansatte med ulik religiøs og livssynsmessig tilhørighet å slutte seg til verdigrunnlaget.

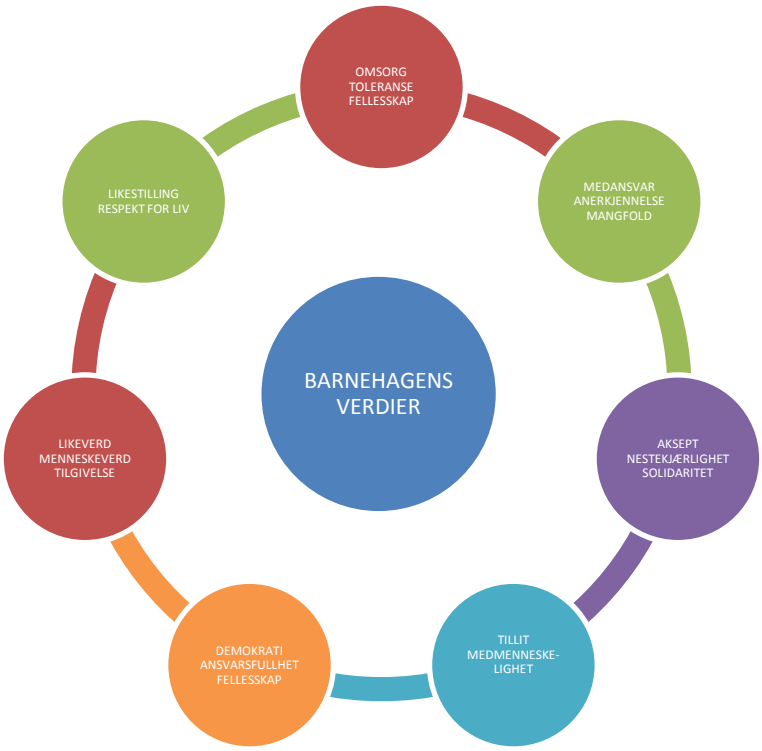

For at barnehagens verdigrunnlag skal etterleves i praksis, har personalet i Rendalen barnehage som rollemodeller, et særlig ansvar. Den viktigste forutsetningen for kvalitet er de ansattes kompetanse, noe vi definerer som ferdigheter, erfaring og utdanning.

God kvalitet i barnehage handler om relasjonen mellom det enkelte barn og de voksne, og kjennetegnes ved voksne som er engasjerte og varme i samspillet med barnet, følger opp og er sensitive overfor barns uttrykk, samtaler, lytter og forteller og er tydelige og setter positive grenser rundt barn.

Et godt og gjensidig tillitsfullt samarbeid mellom barnehage og hjem er grunnleggende for kvaliteten (FUB).

1.3 BARNS RETT TIL MEDVIRKNING

«FNs barnekonvensjon vektlegger at barn har rett til å si sin mening i alt som vedrører det, og at barns meninger skal tillegges vekt.»(Kunnskapsdepartementet 17: 2011) *Barn må både få oppleve tilknytning og fellesskap og kjenne at de kan utøve sin selvbestemmelse og uttrykke egne intensjoner.»* (Kunnskapsdepartementet 18: 2011) De har rett til å bli hørt, de skal kunne kjenne at deres erfaring har en betydning, men skal slippe og overlates til å ta et ansvar de ikke er rustet til å ta. Barn må støttes til å leve seg inn i andres situasjon og til å ta hensyn til andre. (Kunnskapsdepartementet 2011)

Voksenrollen: *«Barn uttrykker seg både verbalt og non- verbalt. Personalet må opptre som lyttende og støttende, på den måten erfarer barna at de kan være med å påvirke omgivelsene rundt seg. Personalet må oppmuntre barna til å lytte til hverandre, og til å uttrykke tanker og ideer med hverandre. Samspillet er viktig, både for barna i mellom, og forholdet barn – voksen. Barnehagen må gi rom for ulike barns ulike perspektiv og vise respekt for deres intensjoner og opplevelsesverden.»* (Kunnskapsdepartementet 18: 2011) Barns medvirkning må integreres i arbeidet med barnehagens innholdsområder. Personalet må bruke sin vurderingsevne og ta ansvaret slik at barn også kan slippe å bestemme/ medvirke. (Kunnskapsdepartementet 2011)

DEL 2

2.0 KVALITET OG PLANARBEID

Rendalen barnehage har utarbeidet sitt system for kvalitetssikring og kvalitetsutvikling:

Kvalitetssikring vil si at vi sikrer det vi er pålagt å gjøre i forhold til rammeplanen. Dette vises gjennom årsplan, temaplaner og månedsbrev. Det handler også om å ha gode rutiner med klare ansvarsbeskrivelser. Dette får vi til ved å ha gode interne dokumenter for rutiner og dokumentasjon.

Kvalitetsutvikling i barnehagen innebærer en stadig utvikling av personalets kompetanse. Dette gjør vi gjennom systematisk veiledningsarbeid, utviklingsarbeid i barnehagen, deltagelse på forskjellige kurs og interkommunalt samarbeid i Nord-Østerdal.

Intensjonen med systematisk veiledningsarbeid er blant annet å forløse taus kunnskap , skape refleksjon rundt egen praksis, mobilisere kompetanse og få en felles forståelse av barnehagens ansvar og oppgaver.

Rammeplanen for barnehager er retningsgivende for hva som kreves av kvalitet i barnehagen og den gir oss forpliktende mål vi skal jobbe i retning av, den stiller krav til det sosiale samspillet i hverdagen og den stiller krav til voksenrollen.
Gjennom å gjøre rammeplanen mer konkret har vi tre lokale hoveddokumenter vi jobber etter.
Virksomhetsplanen er en overordnet plan som viser hvordan vi tenker og jobber med rammeplanen og kvalitetsutvikling.

Handlingsplanen beskriver det mer konkrete og praktiske arbeidet vi voksne gjør i forhold til rammeplanen.

Årsplanen konkretiserer noe av barnehagens arbeid og innhold. Det finnes også en del generell informasjon og huskelapper i årsplanen. Barnehagens utviklingsarbeid og satsingsområde vil også være godt beskrevet der. Den er et arbeidsredskap for barnehagens personale og et utgangspunkt for foreldrene til å kunne påvirke innholdet i barnehagen.

Ut i fra disse hoveddokumentene lager vi temaplaner, månedsplaner, månedsbrev og ukeplaner.

Temaplanen sier noe om hvilket tema vi holder på med, hvilke mål og metoder vi jobber etter og hva som forventes av voksenrollen.

Månedsplan og månedsbrev: disse planene skrives hver/ annenhver måned. Månedsplanen viser hva som skal foregå de enkelte dagene i måneden. I månedsbrevet evaluerer vi måneden som har gått, legger planer for kommende måned, beskriver hvordan vi skal jobbe med temaarbeid, forteller litt om livet på avdelingen og informerer om praktiske ting.

MyKid er en nettportal spesielt utviklet for barnehager. Rendalen barnehage benytter denne portalen. Her finner foreldrene sentral informasjon fra barnehagen og oppdaterte planer er alltid tilgjengelige. Det er også mulig å se på bilder og rapportere inn ferie og fravær.

DEL 3

3.1 DANNING GJENNOM OMSORG, LEK OG LÆRING

«Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg, lek og læring, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling» (Barnehagelovens § 1 Formål, 1. ledd, første punktum)

3.1.2 OMSORG

«*Omsorg i barnehagen handler både om relasjonen mellom personalet og barna, og om barns omsorg for hverandre. Å gi barn mulighet til å gi hverandre og ta imot omsorg er grunnlaget for utvikling av sosial kompetanse, og er et viktig bidrag i et livslangt læringsperspektiv»* (Kunnskapsdepartementet 31: 2011). Omsorg har en verdi i seg selv og er nært knyttet til oppdragelse, helse og trygghet, og er samtidig en viktig forutsetning for barns læring og danning.

Voksenrollen: *«En omsorgsfull relasjon er preget av lydhørhet, nærhet, innlevelse, engasjement og evne og vilje til samspill. Omsorg skal prege alle situasjoner i hverdagslivet og komme til uttrykk når barn leker og lærer, i stell, måltider og påkledning»* (Kunnskapsdepartementet 30: 2011). Barnehagen skal tilby barn et miljø som er preget av glede, humor, kreativitet og omtanke for fellesskapet (Kunnskapsdepartementet 2011).

3.1.3 DANNING

«Barns undring over handlinger og holdninger i møte med hverandre legger grunnlaget for en kritisk refleksjon om seg selv i samfunnet. Hensynet til hverandre og gjensidig samhandlingsprosesser i lek og læring er forutsetning for barns danning.» (Kunnskapsdepartementet 29: 2011)

Oppdragelse inngår som en prosess i danning der den voksne både leder og veileder neste generasjon. Verdier, normer, tanker og uttrykks- og handlemåter videreføres, endres og forhandles gjennom oppdragelse og danning. *«Oppdragelse og danning må skje i nær forståelse med barnas hjem. Danning skal skje i tråd med barnehagens verdigrunnlag og legge grunnlaget for barns mulighet til aktiv deltagelse i et demokratisk samfunn. «* (Kunnskapsdepartementet 29: 2011)

Voksenrollen: *«Personalet skal veilede barn i deres veksling mellom samfunnets normer og sosiale krav og egen væremåte. Barn trenger hjelp for å oppfatte rammer som er akseptable i samvær med andre. Barn må få støtte og veiledning på handlinger og holdninger. Personalet skal hjelpe barna til å forstå at egne handlinger kan gå ut over andre»* (Kunnskapsdepartementet 29: 2011).

3.1.4 LEK

Leken er en grunnleggende livs- og læringsform som barna uttrykker seg igjennom. Leken har egenverdi og er en viktig side ved barnekulturen, den skal ha en fremtredende plass i barns liv. Barn har høy kompetanse og engasjement i leken. I et lekefellesskap legges grunnlaget for barns vennskap med hverandre på tvers av alder og språklig og kulturell ulikhet. Lek og vennskap er grunnlag for barns trivsel og meningsskaping i barnehagen. Gjennom leken utvikler barnet en sammensatt kompetanse. (Rammeplanen 2011)

Voksenrollen: *«Personalet må være tilgjengelige for barna ved å støtte, inspirere og oppmuntre barna i deres lek.«* (Kunnskapsdepartementet 32: 2011) Barnehagen bør inspirere til fantasi, skaperglede og livsutfoldelse og legge til rette for lek, både fysisk og organisatorisk.

3.1.5 LÆRING

«Læring foregår i det daglige samspillet med andre mennesker og med miljøet, og er nært sammenvevd med lek, omsorg og danning. Barn kan lære gjennom alt de opplever og erfarer på alle områder.» (Kunnskapsdepartementet 33: 2011) Tilrettelegging for gode relasjoner og vennskap er en forutsetning for god læring og opplevelse av glede og mestring. Læring foregår i formelle (planlagte situasjoner) og uformelle (hverdagsaktiviteter ,her- og nå situasjoner, lek og annet samspill) læringssituasjoner. Begge læringssituasjonene har en pedagogisk hensikt. Fagområdene må knyttes til begge læringssituasjonene.

Voksenrollen: Vektlegge en anerkjennende væremåte og utøve en aktiv rolle i forhold til barns læreprosesser. Undring må møtes på en utfordrende og utforskende måte og personalet må være åpne for barns ulike uttrykk i forhold til læring. Varierte opplevelser, kunnskap og materialer kan fremme læring. (Kunnskapsdepartementet 2011) Personalet må også dele av sin kunnskap og utvise engasjement og oppfinnsomhet for å vekke interesse hos barna, spesielt hos de som ikke kommuniserer sin nysgjerrighet så tydelig.

3.2 FAGOMRÅDER MED PROGRESJONSPLAN

I løpet av tiden barna går i barnehagen skal de ha fått erfaringer fra alle sju fagområdene. Fagområdene dekker et vidt læringsfelt og vil sjelden opptre isolert. De ulike områdene vil være representert samtidig i et temaopplegg og i forbindelse med hverdagsaktiviteter og turer i nærmiljøet (Kunnskapsdepartementet 2011). «*For hvert fagområde er det formulert mål for arbeidet med å fremme barns utvikling og læring og presisering av personalets ansvar. Målene som retter seg mot barnas opplevelser og læring, er formulert som prosessmål. Det er selve læringsområdet og arbeidsmåtene barna skal bli kjent med*»(Kunnskapsdepartementet 39: 2011).

Ulike aldersgrupper har forskjellig tilnærming til fagområdene. I takt med alder og utvikling vil nye mål stå mer i fokus samtidig som tidligere mål fortsatt vil ligge i bunnen. I denne virksomhetsplanen har vi laget en oversikt over hvert enkelt fagområde og skissert noe av det vi gjør i forhold til de ulike områdene.

3.2.1 KOMMUNIKASJON, SPRÅK OG TEKST

Kommunikasjon foregår i et vekselspill mellom å motta og tolke et budskap og å selv være avsender av et budskap.

ALDER	MÅL	AKTIVITET	VOKSENROLLE
1-2 ÅR	Barna skal oppleve et rikt språkmiljø, både verbalt og kroppslig.	Gi respons på barnas ytringer både ved ord og kroppsspråk. Enkelt språk, dyrelyder, billyder etc. Assosiere ting med lyder. Leke med lyder. Enkle rim, regler, sanger med bevegelse. Enkle billedbøker og pekebøker. Gjentagelse/repetisjoner. ”Den lille samtale”	Være et forbilde i lytting, kroppsspråk og respons. Skape trygghet og tillit for kommunikasjon. Ta deg tid og gi rom for all kommunikasjon. Oppmuntre barn til å lytte, samtale og leke med lyder. Vise forståelse for barns bruk av morsmål. Oppmuntre barn til å bruke både morsmål og norsk. Støtte barn som har problemer med språk og kommunikasjon. Bruke bokstaver og siffer daglig. Støtte og oppmuntre barn i all lek med tall og bokstaver. Skape spenning og glede rundt lesing, sang og samtale. Være bevisst på hvilke verdier som formidles.
2-3 ÅR	Barna skal tilegne seg kunnskaper om språk og samspill ved å delta i et samspill med lyttende og engasjerte voksne som gir tilbakemeldinger i dette møtet.	Enkle eventyr som brukes på ulike måter, eks. dramatisering, flanellograf og hånddukker. Ha faste rutiner på navneopprop og telling. Enkle spill der man må sette ord på bilder, eks. memory. Bruke navnelapper med farger på.	
3-4 ÅR	Videreutvikle sin begrepsforståelse og bruke et variert ordforråd. Bli kjent med bøker, sanger, bilder, med mer.	Folkeeventyr, enkle spill. Rim og regler. Samtaler med lengre setninger. Flere vers på sanger. Samlinger der enkeltbarnet står i fokus.	
4-5 ÅR	Bruke sitt språk til å uttrykke følelser, ønsker og erfaringer, til å løse konflikter og å skape positive forhold i lek og annet samvær**.**	Ulike spill der det kreves at barna kommuniserer. Sette ord på følelser. Vise respekt for hverandre. Lese bøker om situasjoner der barna kjenner seg igjen, f.eks. om sorg, om å få søsken, om å være på ferie. Lekeskriving. Skrive navnet sitt.	
5-6 ÅR	Få et positivt forhold til tekst og bilde som kilde til: - estetiske opplevelser, kunnskaper, samtaler, inspirasjon til fabulering og nyskaping. Lytte til lyder og rytme i språket og bli fortrolige med symboler som tall og bokstaver.	Bli kjent med bokstaver, tall og lyder. Lese dikt, fortelle gåter og vitser. Lese tradisjonell barnelitteratur og lokal litteratur for eksempel historier av Jakob Breda Bull. Bidra med stoff til Rendalsnytt i form av bilder og tekster.	

3.2.2 KROPP, BEVEGELSE OG HELSE

Gjennom kroppslig aktivitet lærer barna å bli kjent med verden og seg selv.

ALDER	MÅL	AKTIVITET	VOKSENROLLE
1-2 ÅR	Barna skal få en positiv selvoppfatning gjennom kroppslig mestring.	Bruke mye tumleplass, oppmuntre til motorisk lek ute og inne, korte turer i nærmiljøet og utforske uteområdet i barnehagen. Utvikle sosial kompetanse, ved hjelp av for eksempel materiellet Steg for steg. (Steg for steg brukes gjennom hele barnehagealderen)	Legge til rette for fysisk aktivitet hvor alle kan få utfordringer og samtidig føle seg trygge. Veilede og gi ros slik at barna får gode mestringsopplevelser. Bidra til at barna kan tilegne seg gode vaner, holdninger og kunnskaper når det gjelder kosthold, hygiene, aktivitet og hvile. Tilrettelegge og utnytte barnehagens fysiske miljø og bruke nærmiljøet på en supplerende måte. Gjenspeile mangfoldet i barnehagen og ta hensyn til kulturforskjeller når det gjelder forholdet til kropp. Følge opp barns lekeinitiativ og tilby lek og spill der barna er fysisk aktive. Skape betingelser for kroppslig lek og aktivitet der jenter og gutter i ulik alder og ev. funksjonsnedsettelser kan delta på en likeverdig måte. Ta vare på barns helse og sikkerhet og kunne utføre førstehjelp.
2-3 ÅR	Barna skal få gode erfaringer med varierte og allsidige bevegelser og utfordringer.	Bruke bevegelsesleker og gå litt lengre turer i nærmiljøet. Besøke gymsal/klubbhus. Danse med instrumenter. Små sykler, hermeleker. Fokusere på hygiene, trivelige og sunne måltider. Kjenne på kroppens behov eks. mett, sulten, tørst, trøtt. Bruke mat og måltid som arena for hverdagssamtaler.	
3-4 ÅR	Barna skal videreutvikle sin kroppsbeherskelse, grovmotorikk og finmotorikk, rytme og motoriske følsomhet. De skal få gode erfaringer med friluftsliv og uteliv til ulike årstider.	Aktiv bruk av nærmiljøet og naturområder. Gå på skiturer og fjellturer. Bruke årstiden. Nabbe, tegne, putte, klippe og lime.	
4-5 ÅR	Barna skal utvikle glede ved å bruke naturen til utforskning og kroppslige utfordringer og få en forståelse av hvordan en bruker og samtidig tar vare på miljøet.	Ta vare på planter og dyr. Fange insekter, utforske. Så og plante. Rydde søppel i skogen på tur. Delta i kartongbretting, gjenbruk.	
5-6 ÅR	Barna skal utvikle forståelse og respekt for egen og andres kropp og for at alle er forskjellige. Få kunnskap om menneskekroppen	Respektere hverandres likheter og ulikheter. Trygg og utfordrende kroppslig lek for alle.	

3.2.3 KUNST, KULTUR OG KREATIVITET

Barnehagen må gi barn mulighet til å oppleve kunst og kultur og til selv å utrykke seg estetisk.

ALDER	MÅL	AKTIVITET	VOKSENROLLE
1-2 ÅR	At barna får oppleve tilstedeværelse av kunst og kultur. De får erfare gjennom alle sine sanser	Fingermaling, tegne med tusj. Sanseopplevelser, føle, smake lukte, se og høre. Dans og bevegelse.	Legge til rette for at barna skal kunne nyte kunst og utrykke seg gjennom kunst, både gjennom voksenstyrte og barnestyrte aktiviteter. Gi tilbakemeldinger, motivere og oppmuntre. Gi barna mulighet for å finne sine egne uttrykksformer. Sørge for at barn har daglig tilgang til bøker, bilder, instrumenter, utkledningsutstyr og rikelig variert utstyr for skapende virksomhet. Vise respekt for barns uttrykksformer og fremme lyst til estetisk utforskning. Gi barna mulighet til å oppleve lokale og nasjonale og kunst- og kulturuttrykk samt få møte kunstnere. Gi barna anledning til å bli kjent med tradisjoner innen bomiljø, byggekunst og håndverk, kulturlandskap og kulturminner i lokalmiljøet.
2-3 ÅR	At barna får ta i bruk fantasi, kreativ tenkning og skaperglede.	Maling, tegning, toving, utkledningsutstyr, rytmeinstrumenter, dramalek. byggelek (klosser og lego), store nabbi.	
3-4 ÅR	Styrke sin kulturelle identitet og sine personlige uttrykk	Tegning, ulike maleteknikker, dans, sangleker, tradisjonsbakst, rollelek.	
4-5 ÅR	Utvikle sin evne til å bearbeide inntrykk gjennom skapende virksomhet	Dramateater, rollelek , ulike formingsaktiviteter. Ta vare på tegninger og fortelle historien bak tegninga.	
5-6 ÅR	Utvikle sin følsomhet til å lytte, iaktta og utrykke seg gjennom allsidige møter med og refleksjon over kultur, kunst og estetikk.	Møte kunstnere, håndverkere, utstillinger, nye varierte musikk- og sanguttrykk	

3.2.4 NATUR, MILJØ OG TEKNINKK

Fagområdet skal bidra til at barna blir kjent med og får forståelse for planter og dyr, landskap, årstider og vær.

ALDER	MÅL	AKTIVITET	VOKSENROLLE
1-2 ÅR	Barna skal få gjøre erfaringer via alle sine sanser.	Bli kjent i barnehageområdet og utfordringene der. Turer utenfor gjerdet.	Ta utgangspunkt i barnas nysgjerrighet, interesser og forutsetninger og stimulere dem til å oppleve med alle sanser, iaktta og undre seg over fenomener i naturen og teknologien. Inkludere friluftsaktiviteter og utelek i barnehagens hverdagsliv Bygge på og videreutvikle baras erfaringer med tekniske leker og teknikk i hverdagen Gi barna begynnende kunnskap om fødsel, vekst, aldring og død Nytte nærmiljøets muligheter for å kunne iaktta og lære om dyr, fisker, fugler, insekter og planter. Gi barna innsikt i produksjon av matvarer og fremme en forståelse av bærekraftig utvikling.
2-3 ÅR	Barna skal få oppleve naturen og undring over naturens mangfoldighet.	Gå på bærtur i skogen utenfor barnehagen. Se etter dyrespor/tegn eks. elgbæsj. Høre etter gjøken, plukke blomster. Få erfaringer fra de forskjellige årstidene	
3-4 ÅR	Barna skal få oppleve glede over å ferdes i naturen og få grunnleggende innsikt i natur, miljøvern og samspillet i naturen.	Resirkulering av melkekartonger, plukke søppel, så frø, sette/ta opp poteter, kuslepp, gårdsbesøk, turer til elva, lengre turer i skogen, aketur.	
4-6 ÅR	Barna skal få erfaringer med og kunnskaper om dyr og vekster og deres gjensidige avhengighet og betydning for matproduksjon.	Bruke ulike teknikker på å lage mat. Høstfest, lage mat ut i fra høstens råvarer. Fiske, spise fisk. Enkle næringskjeder.	

3.2.5 ETIKK, RELIGION OG FILOSOFI

Filosofi betyr kjærlighet til visdom. I barnehagen skal vi ha tid til å dyrke denne kjærligheten.

ALDER	MÅL	AKTIVITET	VOKSENROLLE
1-2 ÅR	Tid og rom for undring.	Undre seg og lure på ting sammen med barna, på barnas premisser.	Møte barnas tro, spørsmål og undring med alvor og respekt. Skape rom for opplevelser, undring, ettertanke og gode samtaler Skape interesse for og bidra til forståelse og toleranse for forskjellige kulturer og ulike måter å leve på. Hjelpe barn i konfliktsituasjoner til å finne konstruktive løsninger Være bevisst sitt yrkesetiske ansvar for praktisering av barnehagens verdigrunnlag. La den kristne kulturarven komme til uttrykk blant annet gjennom høytidsmarkeringer, og markere andre religiøse livssynsmessige og kulturelle tradisjoner som representeres i barnehagen.
2-3 ÅR	Arbeide med å tilegne seg samfunnets grunnleggende holdninger og verdier.	Fokusere på å ta hensyn til hverandre. Vise respekt for hverandres ulike synspunkter.	
3-4 ÅR	Erfare at grunnleggende spørsmål er vesentlige. Gi barna anledning til ro, undring, tenkning, samtaler og fortellinger	Fokusere på å ha tid til samtaler, ta barnas tanker og spørsmål på alvor En trenger ikke å ha svar på alt, men kan stille spørsmål som skaper undring.	
4-6 ÅR	Utvikle toleranse og interesse uansett kulturell, religiøs eller livssynsmessig tilhørighet. Få kjennskap til kristne høytider og tradisjoner. Få kjennskap til tradisjoner knyttet til høytider i religioner og livssyn som er representert i barnegruppa.	Fokusere på den gylne regel: ” vær mot andre slik du vil at de skal være mot deg”. Bli kjent med religiøse høytider som jul og påske. Samtale og ev. feire andre høytider som barn i barnegruppa feirer.	

3.2.6 NÆRMILJØ OG SAMFUNN

Barnehagen skal bidra til at barn møter verden utenfor familien med tillit og nysgjerrighet!

ALDER	MÅL	AKTIVITET	VOKSENROLLE
1-2 ÅR	Bli kjent med og delta i samfunnet gjennom opplevelser og erfaringer i nærmiljøet.	Inngå i barnehage-fellesskapet. Det nære er viktigst. -Føle tilhørighet, trygghet og trivsel	Arbeide for at alle barn får erfare at de er verdifulle og viktige for fellesskapet. Sørge for at barna erfarer at deres valg og handlinger kan påvirke situasjonen både for dem selv og andre. Sørge for at barn utvider sin forståelse om kulturelle likheter og forskjeller og arbeide for et inkluderende miljø som motvirker mobbing og rasisme Gi barna begynnende kunnskap om menneskerettighetene, spesielt barnekonvensjonen. Arbeide for likestilling mellom jenter og gutter. Vise interesse for samfunnet og barnas bomiljø samt lokalmiljøets mange muligheter. Gi barna muligheter til møter mellom personer, arbeidsplasser og institusjoner i barnehagens nærmiljø og sørge for at barn for bearbeide og utdype sine opplevelser. Sørge for at barnehagen bidrar aktivt i nærmiljøet og utnytte nærmiljøets gode opplevelser og læringsmuligheter. Bruke litteratur og medienes mulighet for å utvide og utdype barns erfaringer og læring. Bidra til at barna kan forholde seg nysgjerrige og kritiske til det som formidles gjennom mediebildet.
2-3 ÅR	Erfare at alle mennesker, uansett erfaringer og forutsetninger inngår i og bidrar til barnehagens fellesskap	Respektere at vi er ulike og har forskjellige bakgrunner. Prate om hvor barna bor og deres familie.	
3-4 ÅR	Utvikle tillit til egen deltagelse i og påvirkning av fellesskapet. Utvikle forståelse for ulike tradisjoner og levesett	Bli trygg på seg selv og andre. Tørre å bli med. Skape mestringsfølelse for det enkelte barnet. Turer til for eksempel butikken og biblioteket. Bli kjent med andre kulturer. Hva slags kulturer har vi i barnehagen?	
4-5 ÅR	Bli kjent med historiske endringer i lokalmiljø og samfunn	Jobbe med Rendalskultur, f.eks. baking, dialekt, lokale skikker. Besøk og omvisning i Bullmuseet.	
5-6 ÅR	Bli bedre kjent med landet vi bor i, for eksempel få kjennskap til at samene er Norges urbefolkning og få kjennskap til samiske fortellinger, sagn og andre deler av samisk kultur og hverdagsliv.	Kart, hvor er Norge? Hvor er Rendalen? Språk, nasjonaldag, markering av samefolkets dag, bli kjent med ulike flagg.	

3.2.7 ANTALL, ROM OG FORM

Gjennom lek, eksperimentering og hverdagsaktiviteter utvikler barna sin matematiske kompetanse.

ALDER	MÅL	AKTIVITET	VOKSENROLLE
1-2 ÅR	Barna skal få erfare rom og form gjennom alle sine sanser.	De voksne setter ord på ”verden”, for eksempel spise ei halv brødskive, ta på to sko, kneppe igjen fire knapper osv.	Lytte og være oppmerksomme i forhold til den matematikken barnet uttrykker gjennom lek, samtaler og hverdagsaktiviteter. Resonnere og undre seg sammen med barna om likheter, ulikheter, størrelser og antall og stimulere barnas evne til å bruke språket som redskap for logisk tenkning. Være bevisst egen begrepsbruk om matematiske fenomener Sørge for at barna har tilgang på leker og materiell som stimulerer til logisk tenking. Støtte opp om barns matematiske utvikling med utgangspunkt i barnets interesser og uttrykksformer. Styrke barnas nysgjerrighet , matematikkglede og lyst til å utforske matematiske sammenhenger. Gi barna impulser og erfaringer med design ved og utforske, oppdage og skape ulike former og mønstre. Tilrettelegge for at barna får erfaringer med ulike mål, måleenheter, måleredskaper, vekt, volum og tid gjennom lek og hverdagsaktiviteter .
2-3 ÅR	Erfare ulike typer størrelser, former og mål, gjennom å sortere og sammenligne	Puttekasse, enkle puzlespill Rydde ting på riktig plass	
3-4 ÅR	Erfare, utforske og leke med form, farger og mønster.	Konstruksjonslek, perle, spille spill, klippe og lime. Sanger, rim og regler. Gjerne med telling i.	
4-5 ÅR	Erfare plassering og orientering og på den måten utvikle sine evner til lokalisering.	Borddekking, snekring, ulike formingsaktiviteter, spille kort, dele ut og telle	
5-6 ÅR	Tilegne seg gode og anvendbare matematiske begreper.	Matlaging, telle, trekke fra og legge til. Bruke matematiske begreper (tid, retning, størrelser, mengde, vekt osv.) og preposisjoner i hverdagen. Spille ”vanskeligere spill”.	

DEL 4

4.1 OVERGANG BARNEHAGE- SKOLE

Barnehagen og skolene i Rendalen har en felles plan for overgangen fra barnehage til skole. Målet er å:

- Sikre god kvalitet på overgang mellom barnehage/skole.
- Opprettholde og videreutvikle kvaliteten på skole- og barnehagetilbudet.
- Sikre overføring av kunnskap om barn og pedagogiske opplegg mellom barnehage og skole.
- Sikre evaluering av overgangen barnehage-skole.

Gjennom aktiviteter i førskolegruppa, i lek, i rutinesituasjoner og ellers i barnehagehverdagen ønsker vi å legge til rette for at 5 åringene skal få erfaring med noen basiskunnskaper innen omsorg, lek og læring og praktiske ferdigheter.

Omsorg, lek og læring. Her kan nevnes; vente på tur, dele med andre, være stille og lytte mens andre snakker, følge regler i spill og lek, ta hensyn, følge høflighetsregler og kunne sitte konsentrert med en oppgave i ca. 15 minutter.

Praktiske ferdigheter. Kle på seg selv, vite hva som er sitt og holde orden på egne saker. Klippe med saks, holde blyant, gjøre seg ferdig med påbegynte oppgaver, gå alene på toalettet og utøve god hygiene.

Av andre planer kan vi nevne «Forventninger til barnehagen», som er en plan utarbeidet av småskoletrinnets lærere og barnehagen. Den sier noe om hva skolen forventer av ferdigheter innen områdene språk, matematiske begreper, motoriske ferdigheter og sosiale ferdigheter.

4.2 FORELDRESAMARBEID

For å få til et godt tilbud for barna er vi avhengig av foreldrenes hjelp, fordi det er de som kjenner barna best. For å få til et godt samarbeid må vi ha noen felles møtepunkter der vi kan utveksle ideer og tanker om hvordan vi vil at det skal være i barnehagen.

Brukerundersøkelser:

Skal ivareta en vurdering av barnehagens arbeid sett fra brukerens side. Derfor er det viktig å ha en god svarprosent for å kunne få et reelt bilde av brukerens meninger om kvaliteten på barnehagetilbudet. Denne undersøkelsen er styrt fra kommunens administrasjon og kommer med jevne mellomrom. Resultatene av undersøkelsen blir jobbet med av de ansatte i barnehagen.

Samarbeidsutvalg:

Samarbeidsutvalget skal ivareta samarbeidet mellom barnehagen og hjemmene. Utvalget skal bestå av foreldre/foresatte, eier og ansatte i barnehagen. Dette utvalget er et rådgivende, kontaktskapende og samordnende organ for alle parter som har ansvar for barnehagens innhold og drift.

Foreldreråd og Foreldreutvalg:

Foreldrerådet består av alle foreldre/foresatte i barnehagen til alle barna i barnehagen. Her kan man diskutere ønsker og behov og komme med forslag til barnehagen. Det er foreldrerådet som velger foreldrerepresentanter til Foreldreutvalget (FUB). Foreldreutvalget konstituerer seg selv og velger representanter til Samarbeidsutvalget (SU).

Foreldremøter:

I løpet av året har vi foreldremøter med forskjellige temaer, informasjon fra avdelingen og annet som barnehagen vil ta opp. Vi ønsker at foreldrene skal komme med sine innspill på godt og vondt, forslag til nye aktiviteter m.m.

Foreldresamtaler:

Alle foreldre blir invitert til foreldresamtale der vi utveksler informasjon for å sikre en best mulig oppfølging og tilrettelegging rundt hvert enkelt barn.

Foreldrekaffe:

Vi inviterer til foreldrekaffe et par ganger i halvåret. Dette er en uformell sammenkomst der foreldrene kan sette seg og ”puste på ei stønn”, og være sammen med andre foreldre og de ansatte.

Daglig kontakt:

Vi ser på den daglige kontakten med foreldrene som en svært viktig del av foreldresamarbeidet. Vi ber derfor om at barna følges inn i barnehagen om morgenen. De som følger barnet må forsikre seg om at personalet har registrert at barnet har kommet. Det er også nødvendig at personalet har registrert at barnet er hentet om ettermiddagen. Foruten de formelle møteplassene mellom foreldre og barnehage, er foreldrene velkomne inn i barnehagen når som helst

4.3 ANDRE SAMARBEIDSPARTNERE

For at barn og foreldre skal få et mest mulig helhetlig tilbud til beste for barns oppvekst og utvikling, kreves det at vi samarbeider med andre tjenester og virksomheter i Rendalen.

Grunnskolen:
Barnehagen skal, i samarbeid med skolene legge til rette for overgangen barnehage skole. Vi har en egen plan for dette arbeidet, utarbeidet i samarbeid med Berger og Fagertun skoler.

Barnevern:
Vi har et generelt samarbeid med barnevernet i Rendalen. Både gjennom samarbeid om enkelte barn og familier, og gjennom BUT (barne- og ungdomsteamet).

BUT, barne- og ungdomsteam:

Består av representanter fra barnehagene, skolene, barnevernet, helsestasjonen, psykiatritjenesten og oppvekstsjef. Lensmannskontoret, leder av ungdommens hus, PPT, presten og NAV deltar på møter to ganger i året.

Målet er å bidra til å skape helhetlige og trygge oppvekstvillkår for barna og ungdom i Rendalen.

Helsestasjon:
Helsestasjonen har ansvar for å drive generelt forebyggende og helsefremmende arbeid for å trygge barns oppvekstvillkår i Rendalen. Helsestasjonen bidrar med råd og veiledning knyttet til legemiddelhåndtering og i forhold til smittevern.

PPT:
Pedagogisk-psykologiske tjeneste for Nord-Østerdal er en interkommunal tjeneste, og har kontor på Tynset. PPT er en av de faglige instansene som kan gi sakkyndig vurdering om et barn trenger spesialpedagogisk hjelp, og vurdere om et barn pga. nedsatt funksjonsevne skal ha fortrinn ved opptak i barnehagen etter barnehageloven. De gir råd og veiledning i barnehagen på generelt grunnlag, og mot enkeltbarn der barnehagen i samarbeid med foreldrene ønsker det.

Utplassering og utdanning:
Barnehagen får ofte forespørsel om å ta i mot elever fra ungdomsskoler og videregående skoler i distriktet som skal ha praksis i en periode. Dette ser vi på som positivt for alle parter. Vi bidrar gjerne som opplæringsarena for lærlinger i Barne-og ungdomsarbeiderfaget. Det er verdifullt for alle parter.
Barnehagen plikter å stå til disposisjon for øvingsopplæring for studenter som tar barnehagelærerutdanning (Lov om barnehager). Det er lærerikt for virksomheten.
Vi får også forespørsler fra voksenopplæringa og NAV om å ta imot mennesker som trenger en praksisarena i henhold til språk og yrkeserfaring. Det oppleves som en berikelse oss.

Biblioteket:
Rendalen barnehage har et nært samarbeid med biblioteket i kommunen gjennom Boktras. Biblioteket arrangerer jevnlig lesestunder for barnehagebarna på biblioteket. Vi har også opprettet en ”bibliotekfilial” i barnehagen der det er mulig for barna å låne med seg bøker hjem fra barnehagen.

4.4 DOKUMENTASJON OG VURDERING

Dokumentasjon kan være et godt utgangspunkt for å få fram ulike oppfatninger og åpne for en kritisk og reflekterende praksis. (Kunnskapsdepartementet 2011) «Barns læring og personalets arbeid må gjøres synlig som grunnlag for refleksjon over barnehagens verdigrunnlag og oppgaver og barnehagen som arena for lek, læring og utvikling». (Kunnskapsdepartementet 55: 2011)

En av de viktigste forutsetningene for kvalitet i barnehagen er samspillet mellom mennesker i barnehagen. Observasjoner og vurdering må både rettes mot samspillet mellom barna, mellom barn og personale og mellom barnehagens ansatte. Barnehagens arbeid skal vurderes ut ifra styringsdokumenter som barnehageloven, rammeplanen og eventuelle lokale retningslinjer og planer. (Kunnskapsdepartementet 2011)

Mye av vurderingsarbeidet skjer i her- og nå situasjoner. I hovedsak vurderer vi voksenrollen og det organisatoriske i barnehagehverdagen. Vi har ulike satsingsområder hvert år som også vurderes. Dette opplyses det om i årsplanen.

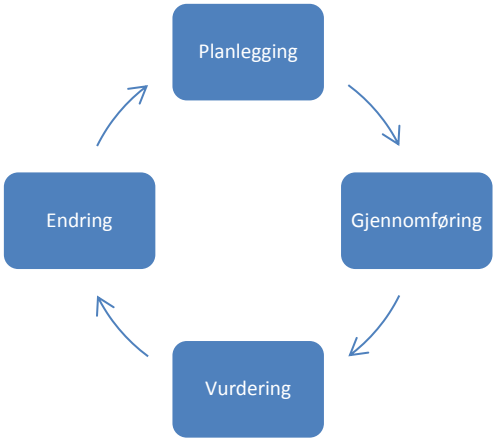

Alle ledd i en vurdering er like viktig, og det er dette prinsippet vi bruker i barnehagen. Dette dokumenterer vi blant annet gjennom ukeplan, månedsplan, temaplan, månedsbrev og ulike metodeverktøy som for eksempel GLL (gjort, lært, lurt).